

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَلَّمَ ١٤١٧

١٠٥٤٣١

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بخش علوم اجتماعی

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد جامعه شناسی

بررسی نگرش دانشجویان نسبت به پیامد افزایش دانشجویان دختر در دانشگاهها

(مورد مطالعه دانشگاه شهید باهنر ، پیام نور و علوم پزشکی کرمان)

۱۳۸۷ / ۲ / ۲۱

استاد راهنما: جناب آقای دکتر مقدس جعفری

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر گروسی

مؤلف: اصغر غفاری پور

بهمن ماه ۱۳۸۵

تسلیات و اخبارات مرکز علمی پژوهشی
تسلیات و اخبارات مرکز علمی پژوهشی

۱۰۵۴۲۱

(ب)

دانشگاه شهیدباهنر

اداره تحصیلا تکمیلی

بسمه تعالی

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به
گروه علوم اجتماعی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
دانشگاه شهیدباهنر کرمان

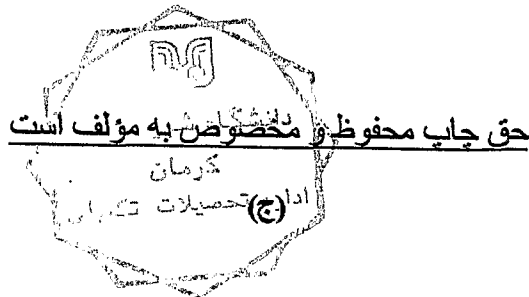
تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور
شناخته نمی شود

امضاء

نام و نام خانوادگی

اصغر غفاری پور	دانشجو:
دکتر محمد حسن مقدس جعفری	استاد راهنما:
دکتر سعیده گروسی	استاد مشاور:
دکتر عبدالحمید کرباسی	دوره ۱:
دکتر لیلا یزدان پناه	دوره ۲:
	دوره ۳:

معاونت پژوهشی و تحصیلات تکمیلی یا نماینده دانشکده : دکتر ناصر محسنی نیا

۱۳۸۷ / ۴ / ۲۱

تقدیم به :

والدینم که جاودانه شدند

و تقدیم به همسر و فرزندم

سپاسگزاری

بدینوسیله به مقام اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر محمد حسن مقدس جعفری و سرکار خانم دکتر سعیده گروسی، ارج می‌نهم و از راهنمایی و همکاری خردمندانه آنها در مراحل مختلف پژوهش و دقتی که در تصحیح پایان نامه مبذول داشته‌اند، سپاسگزاری می‌نمایم. همچنین از راهنمایی‌های سرکار خانم دکتر یزدان پناه تشکر می‌کنم. آرزوی موفقیت را در تمام مراحل زندگی برای آنان از خداوند متعال خواستارم

چکیده

نگرش دانشجویان نسبت به پیامدهای افزایش حضور دانشجویان دختر در دانشگاهها (مطالعه‌ای موردی دانشگاه شهید باهنر، پیام نور و علوم پزشکی کرمان).

افزایش حضور زنان در آموزش عالی به عنوان مسأله‌ای اجتماعی و قابل تأمل است. بسیاری از آمار و شواهد تجربی در سالهای اخیر حاکی از افزایش حضور دانشجویان دختر در دانشگاهها می باشد. در تحقیقاتی که در این خصوص انجام شده به افزایش مشارکت آموزشی زنان در مقاطع پایین دانشگاهی در رشته های خاص اشاره شده است در حالیکه مشارکت اقتصادی آنان در بازارهای کار به نسبت پایین تر عنوان شده است. که این تحقیق با استفاده از روش پیمایشی به بررسی برخی عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان نسبت به افزایش پذیرش دانشجویان دختر نسبت به پسر در دانشگاه ها می پردازد. در فصل های اول و دوم سعی گردیده مسأله به صورت نظری مورد بررسی قرار گیرد. در این زمینه از منابع کتابخانه ای نیز استفاده شده و نظریه هایی از صاحب نظران و اندیشمندان در باب نظام فرهنگی، فرهنگ و مدرک جمع آوری شده است.

تئوریهای مورد استفاده جهت توصیف و بررسی پدیده مذکور در سه سطح مسأله را مورد مطالعه قرار می دهند. در ابتدا از نظریات هومنز جهت بررسی انگیزه کنش گر جهت ورود به دانشگاه و کسب آموزش استفاده شده است سپس با استناد به تئوری سرمایه فرهنگی بوردیو به تغییرات ساختی که در جامعه جدید مبتنی بر ارزشمندی مدرک تحصیلی ایجاد شده است اشاره می شود در همین راستا تئوری پارسونز و مرتون که با نگاهی کارکردگرایانه پدیده مورد بررسی را تحلیل کرده اند پرداخته شده، اما تئوری بودون نظریه غالب در تحلیل پیامدهای افزایش حضور دانشجویان دختر قلمداد شده است.

جامعه آماری این تحقیق شامل دانشجویان دانشگاه شهید باهنر، علوم پزشکی و پیام نور در شهر کرمان می باشد. از بین جامعه آماری تعداد ۴۱۰ نفر به عنوان نمونه برگزیده شده اند.

در آزمونهای آماری انجام شده بر اساس فرضیه های تحقیق، رابطه برخی از متغیرهای مستقل با متغیر وابسته، معنادار تشخیص داده شد و در مورد برخی دیگر از متغیرها، رابطه معناداری دیده نشد. در این آزمونها از R پیرسون و F، استفاده شده است.

در این پژوهش، نگرش مثبت و نگرش منفی دانشجویان نسبت به پیامدها ارزیابی شده است. در هر دو جنبه عوامل زمینه ای نیز در ارتباط با برخی پیامدهای فوق از رابطه معناداری برخوردار بوده اند.

از بین عواملی که با نگرش دانشجویان نسبت به افزایش ورود دختران به دانشگاه رابطه معناداری داشته اند عبارتند از :

۱- اشتغال

۲- رشته

۳- جنس

۴- وضعیت تأهل

۵- وضعیت مسکن دانشجو

۶- اشتغال مادر

واژگان کلیدی: نگرش، نگرش دانشجویان دانشگاههای شهید باهنر، علوم پزشکی و پیام

نور،

صفحه	عنوان
	فصل اول - کلیات
۱	۱-۱- مقدمه
۲	۱-۲- بیان مسئله
۴	۱-۳- جایگاه زنان در آموزش عالی از زاویه آمار
۶	۱-۴- تاریخچه آموزش عالی در ایران
۹	۱-۵- دانشگاه در کرمان
۱۱	۱-۶- اهداف تحقیق
۱۲	۱-۷- اهمیت و ضرورت تحقیق
	فصل دوم :
	مبانی نظری پژوهش
۱۴	۲-۱- مروری بر مطالعات پیشین
۱۴	۲-۱-۱- مطالعات خارجی
۱۵	۲-۱-۲- مطالعات داخلی
۲۱	۲-۱-۳- نقد و بررسی مطالعات پیشین
۲۱	مروری بر نظریه های مرتبط با موضوع
۲۲	۲-۲- نظریه هومنز
۲۴	۲-۳- نظریه بوردیو - سرمایه فرهنگی
۲۷	۲-۴- نظریه کارکردی مرتون و پارسنز

فهرست

صفحه	عنوان
۳۰	۵-۲- نظریه پارسنز
۳۲	۶-۲- نظریه منطق کنش اجتماعی بودون
۳۴	۷-۲- نظریه تأخر فرهنگی
۳۷	۸-۲- چهارچوب نظری پژوهش
۴۲	۹-۲- مدل تحلیلی
۴۴	۱۰-۲- فرضیه های تحقیق
	فصل سوم:
	روش شناسی پژوهش
۴۵	۱-۳- روش شناسی
۴۵	۲-۳- روش پژوهش
۴۶	۳-۳- ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۶	۴-۳- مراحل ساخت پرسشنامه
۴۷	۵-۳- سنجش روایی و پایایی ابزار پژوهش
۴۷	۱-۵-۳- اعتبار
۴۸	۲-۵-۳- پایایی
۴۹	۶-۳- جامعه آماری
۴۹	۷-۳- حجم نمونه
۵۰	۸-۳- نحوه نمونه گیری
۵۰	۹-۳- روش تجزیه و تحلیل
۵۰	۱۰-۳- تعریف مفاهیم
۵۲	۱-۱۰-۳- متغیر های مستقل

فهرست

صفحه	عنوان
۵۵	۳-۱۰-۲- متغیر وابسته
	فصل چهارم:
	یافته های پژوهشی
۵۷	۴-۱- بررسی اجتماعی و اقتصادی جمعیتی پاسخگویان
۶۹	۴-۲- بررسی سازگاری درونی طیف
۷۱	۴-۳- بررسی و توصیف نگرش دانشجویان بر حسب میزان پاسخگویی به گویه ها
۷۳	۴-۴_۴_ آزمون فرضیه ها
۷۳	۴-۴-۱- نگرش دانشجویان نسبت به پیامدهای مثبت
۷۹	۴-۴-۲- نگرش دانشجویان نسبت به پیامدهای منفی
۸۵	۴-۴-۳- مقایسه آزمونها در سه دانشگاه باهنر ، پیام نور و علوم پزشکی
۸۵	۴-۴-۳-۱- نگرش دانشجویان نسبت به پیامدهای مثبت
۸۸	۴-۴-۳-۲- نگرش دانشجویان نسبت به پیامدهای منفی
	فصل پنجم:
	بحث و نتیجه گیری
۹۰	۵-۱- خلاصه یافته های تحقیق
۹۱	۵-۲- نتایج تحقیق
۹۵	۵-۳- محدودیتهای تحقیق
۹۷	۵-۴- پیشنهادات
	ضمائم
۹۸	- منابع
۱۰۲	- نمونه پرسشنامه

فهرست جداول و نمودارها

صفحه		عنوان
۴	تعداد دانشجویان زن در سالهای ۷۶-۱۳۴۸	جدول شماره ۱-۱-
۵	درصد جمعیت دانشجویان دختر در ۴۰ سال گذشته	نمودار ۱-۱-
۱۵	تعداد دانشجویان در هر صد هزار نفر جمعیت	جدول شماره ۱-۲-
۴۹	تعداد دانشجویان به تفکیک هر دانشگاه	جدول شماره ۱-۳-
۴۹	حجم نمونه و فرمول ککران	جدول شماره ۲-۳-
۴۹	میزان پاسخگویان هر دانشگاه به درصد	جدول شماره ۳-۳-
۴۹	تعداد پاسخگویان هر دانشگاه	جدول شماره ۴-۳-
۵۶	تعریف عملیاتی	جدول شماره ۵-۳-
۵۷	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب دانشگاه	جدول شماره ۱-۴-
۵۸	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب سن	جدول شماره ۲-۴-
۵۹	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب جنسیت	جدول شماره ۳-۴-
۵۹	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب منشأ اجتماعی	جدول شماره ۴-۴-
۶۰	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب مقطع تحصیلی	جدول شماره ۵-۴-
۶۰	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت تأهل	جدول شماره ۶-۴-
۶۱	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب وضعیت اشتغال	جدول شماره ۷-۴-
۶۱	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب اشتغال پدر	جدول شماره ۸-۴-
۶۲	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب اشتغال مادر	جدول شماره ۹-۴-
۶۳	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان درآمد خانواده به تومان	جدول شماره ۱۰-۴-
۶۴	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب مسکن دانشجویان	جدول شماره ۱۱-۴-
۶۴	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب مسکن خانواده	جدول شماره ۱۲-۴-
۶۵	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تحصیلات پدر	جدول شماره ۱۳-۴-
۶۵	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تحصیلات مادر	جدول شماره ۱۴-۴-
۶۶	توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تعداد برادر و خواهر دانشجویان	جدول شماره ۱۵-۴-

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

عنوان

۶۷	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دانشکده	جدول شماره ۴-۱۶-
۶۸	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رشته های تحصیلی	جدول شماره ۴-۱۷-
۶۹	میانگین متغیرهای فاصله ای	جدول شماره ۴-۱۸-
۷۰	ضریب همبستگی پیرسون حاصل از آزمون سازگاری درونی طیف	جدول شماره ۴-۱۹-
۷۱	ضریب همبستگی پیرسون جهت پنج گویه علت	جدول شماره ۴-۲۰-
۷۲	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع پاسخ به گویه ها	جدول شماره ۴-۲۱-
۷۴	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب رشته - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۲-
۷۴	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مقطع - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۳-
۷۵	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تولد - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۴-
۷۵	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب جنس - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۵-
۷۵	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب اشتغال - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۶-
۷۶	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تأهل - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۷-
۷۶	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مسکن دانشجو - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۸-
۷۷	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مسکن خانواده - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۲۹-
۷۷	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب شغل پدر - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۳۰-
۷۷	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب شغل مادر - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۳۱-
۷۸	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تعداد خواهر و برادر - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۳۲-
۷۹	رابطه متغیرهای مستقل که سطح سنجش فاصله ای دارند - نسبت به پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۳۳-
۷۹	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب رشته - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۴-
۸۰	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مقطع - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۵-
۸۰	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تولد - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۶-
۸۱	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب جنس - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۷-
۸۱	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب اشتغال - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۸-
۸۲	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تأهل - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۳۹-
۸۲	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مسکن دانشجو - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۰-
۸۳	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مسکن خانواده - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۱-

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

عنوان

۸۳	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب شغل پدر - نسبت به پیامده منفی	جدول شماره ۴-۴۲-
۸۴	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب مادر - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۳-
۸۴	آزمون تفاوت میانگین نمره نگرش بر حسب تعداد خواهر و برادر - نسبت به پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۴-
۸۵	رابطه متغیرهای مستقل که سطح سنجش فاصله ای دارد با پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۵-
۸۶	سطوح معناداری متغیرهای غیرفاصله ای سه دانشگاه با پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۴۶-
۸۷	رابطه متغیرهای مستقل که سطح سنجش فاصله ای دارند - با پیامد مثبت	جدول شماره ۴-۴۷-
۸۸	سطوح معناداری متغیرهای غیر فاصله ای سه دانشگاه - با پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۸-
۸۹	رابطه متغیرهای مستقل که سطح سنجش فاصله ای دارد - با پیامد منفی	جدول شماره ۴-۴۹-

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

یکی از شاخصهای مهم توسعه، مشارکت زنان است. در فرآیند توسعه، جنسیت نیز تا حدی تأثیرگذار است که در این خصوص علاوه بر افزایش دستیابی زنان به رفاه، زمینه‌ی مساعدی برای مشارکت آنان هموار می‌شود. یکی از راههای فعالیت زنان در جامعه بخش آموزش عالی است. افزایش تقاضای زنان برای دستیابی به آموزش عالی مطالبات تازه آنان برای حضور بیشتر در سطوح بالاتر در جامعه است.

در این وضعیت پیامدهای مثبتی چون: بالا رفتن سطح تحصیلات، افزایش بهره‌وری انسانی در مسائل اجتماعی و بهبود مناسبات اجتماعی و ... وجود دارد که در کنار آن پیامدهای منفی چون: افزایش سطح تحصیلات موجب بالا رفتن میزان تجرد می‌شود، عدم امکان اشتغال برای زنان تحصیلکرده در شرایط برابر با مردان که باعث هدر رفتن بخشی از نیروی جامعه می‌شود. و ... (ریاضی، ۱۳۷۹: ۱۳۳) به چشم می‌خورد.

و از نظر اقتصادی (بیکاری تحصیلکردگان) در جامعه، بحران متقاضیان کار را در سطح وسیع به وجود می‌آورد. در این پژوهش پیامدهای مثبت و منفی چنین رویدادی بررسی می‌شود.

امروزه در اکثر کشورها شغل‌های آموزشی با اقبال زنان مواجه است. زیرا عدم دسترسی زنان به فرصت‌های آموزشی، یک محرومیت در کنار سایر محرومیت‌ها تلقی نمی‌شود بلکه به عنوان زمینه‌ساز زنجیره‌ای از محرومیت‌های اجتماعی دیگر شناخته می‌شود. توسعه آموزش زنان به خلق فضاهای جدید برای مشارکت آنان در زمینه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی و سیاسی خواهد انجامید. زنان نیمی از افراد جامعه را تشکیل می‌دهند و به عنوان مادر و پرورش‌دهنده نسل‌ها تأثیر فراوانی بر روند توسعه پایدار و همه‌جانبه کشور دارند و بدین دلیل سرمایه‌گذاری کافی در زمینه‌های آموزشی آنان تضمین‌کننده روند تکاملی جامعه است. پس از انقلاب اسلامی توجه بیشتری به آموزش و آموزش عالی در زنان شده است. در سالهای اخیر

انتشار پاره ای آمارهای مربوط به میزان مشارکت زنان در آموزش عالی موجب پدید آمدن رویکرد مثبتی در این زمینه شده است. در سال ۱۳۷۷ برای نخستین بار میزان ورودی دانشجویان دختر بر دانشجویان پسر پیشی گرفت و در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ نیز این روند سیر صعودی خود را حفظ کرد (ایمانی، ۱۳۸۱: ۶).

علیرغم رشد کمی دانشجویان دختر آمارهای دیگر نشان می‌دهد که ساختارها و امکانات لازم همسو با این تحول پیش نرفته است. در اینجا امکانات فیزیکی دانشگاهها مثل فضای محدود کتابخانه، محدودیت امکانات ورزشی و ... مدنظر است. (ریاضی، ۱۳۷۹: ۱۳۲)

مروری بر تحقیقهای انجام پذیرفته، نمایانگر آن است که این پدیده در کشور ما به ندرت مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. دلایل توجه به آموزش عالی هم از جهت افزایش مشارکت زنان در آن اهمیت دارد و هم از لحاظ اینکه این نهاد در اثر فرایند جهانی شدن در کشورها بخصوص جهان سوم جایگاهی مهم یافته است.

اکنون توسعه مشارکت زنان در آموزش عالی به همراه خود مسائلی را به دنبال می‌آورد. که مهمترین این مسائل عبارتند از:

- ۱- پژوهش و بررسی مسأله اجتماعی (مشارکت زنان در آموزش عالی) (افزایش ورود دختران نسبت به پسران در دانشگاهها و پیامدهای منفی آن)
- ۲- مسائل مربوط به ازدواج و مشکلات آن برای تحصیلکردگان
- ۳- شناخت مزیت‌های نسبی در زمینه توسعه مشارکت زنان در آموزش عالی.
- ۴- تعیین موضوعات اولویت‌دار برای مطالعه بیشتر از قبیل رابطه اشتغال و

آموزش زنان

۲-۱- بیان مسأله

در سالهای گذشته روند پذیرش دختران نسبت به پسران در دانشگاهها رو به افزایش بوده است. حداقل وقتی به یک دوره زمانی کوتاه مدت نگاه می‌کنیم این افزایش دیده می‌شود،

چرا اینگونه است؟! نیاز به بررسی جامع دارد. نیروی انسانی متخصص به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه اجتماعی و اقتصادی جوامع است و سرمایه گذاری در بخش آموزش عالی و افزایش کیفی دانش آموختگان، یک فعالیت تولیدی می باشد نه یک فعالیت صرفاً خدماتی و بدین جهت دولتها موظفند در جهت توسعه مراکز آموزش عالی تلاش نموده و این رسالت را بدون تبعیض انجام دهند.

مسائل دانشگاهها امروز بیشتر تحت تأثیر سیاست گذاریهای کلان کشور قرار دارد و حل آنها با مقررات و آئین نامه ها در درون دانشگاهها میسر نیست. در جامعه کنونی ایران به دلیل افزایش چشمگیر قشر دانشجو در سطح دانشگاههای دولتی و غیر دولتی در عمل نقش تعیین کنندگی قشر زنان در تحولات اجتماعی افزایش یافته است.

نگرانیهایی نیز وجود دارد از جمله: تقاضای روزافزون برای اشتغال از جانب دختران و پسران و بیکاری در سطح وسیع در جامعه، بالا رفتن میزان مجرد در جامعه، عدم امکان اشتغال برای تحصیلکردگان در شرایط برابر و هدر رفتن بخشی از نیروی جامعه و در مجموع بیکاری به عنوان یک معضل اجتماعی.

همچنانکه می دانیم از عوامل توسعه در هر کشور، مشارکت زنان و میزان آن در بخشهای مختلف جامعه اعم از اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ... می باشد. در این راستان نمی توان ادعا کرد که برنامه های خاص زنان با موفقیت پیش می رود، که البته اشکالاتی نیز در روند آن بوجود آمده است. یکی از این اشکالات حضور بیش از حد انتظار دختران نسبت به پسران در هشت سال گذشته در دانشگاههاست. که به چند مورد منفی آن در مطالب فوق اشاره گردید.

حضور دختران اگرچه نکاتی مثبت در بردارد، ولی با افزایش بیش از ۶۰٪ آن در دانشگاه قابل تأمل و جای بحث دارد. بنابراین به عنوان یک پدیده اجتماعی جدید می توان آنرا ارزیابی و تفسیر کرد. آنچه در بیان مسئله اهمیت دارد بررسی این روند (افزایش ورود دختران نسبت به پسران در دانشگاه ها) و ارائه برخی راهکارهایی در این رابطه است.

در این رابطه سؤلهایی مطرح می شود. چون:

۱- آیا انگیزه دختران نسبت به پسران برای ورود به دانشگاه تغییر نموده است؟

۲- آیا حضور بیشتر دختران نسبت به پسران در دانشگاه با مشکلات روبروست؟

۱-۳- جایگاه زنان در آموزش عالی از زاویه آمار

زنان دیرتر از مردان به دانشگاه راه یافتند. اما از بدو ورود با پشتکار توانستند در اکثر رشته ها به خصوص علوم پایه، علوم انسانی و پزشکی حضور رو به رشدی یابند. بعد از تاسیس دانشگاه تهران (۱۳۱۳) شاهد حضور اندک زنان در آموزش عالی بوده ایم هرچند که آمار دقیقی از آن زمان در دسترس نیست.

در اولین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۳۵، نسبت دانشجویان دختر به صد هزار نفر جمعیت، ۶۲ نفر بود ولی در ۲۰ سال بعد یعنی ۱۳۵۵ این نسبت به ۹۳۸ نفر به صد هزار نفر جمعیت ۲۰ تا ۲۹ ساله کشور تغییر پیدا کرد. در همان زمان نسبت دانشجویان پسر به صد هزار نفر جمعیت ۲۰ تا ۲۹ ساله کشور ۸ برابر نسبت دختران بود.

(بوذری، ۱۳۸۰: ۹۸)

جدول ذیل جمعیت زنان در دانشگاه ها را نسبت به کل جمعیت و درصد زنان را نشان می دهد. همانطور که ملاحظه می شود پس از چند سال از بازگشایی دانشگاه ها جمعیت آنان رو به رشد بوده و این از آثار توجه به آموزش دختران پس از انقلاب اسلامی است. (ایرجی زاد، ۱۳۷۹: ۲۳)

جدول شماره ۱-۱ تعداد دانشجویان زن از ۱۳۴۸ - ۱۳۷۶

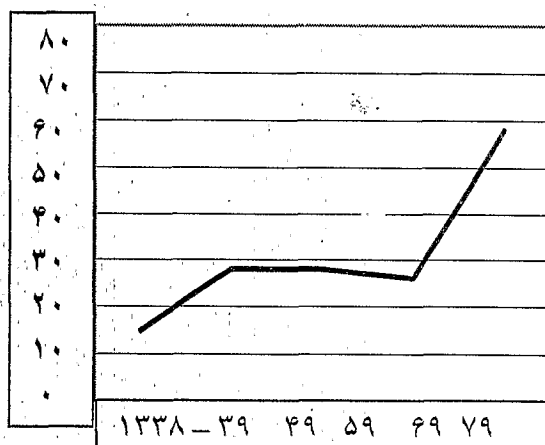
سال	کل دانشجویان	دانشجویان زن	درصد
۱۳۴۸-۴۹	۶۷۲۶۸	۱۶۹۴۹	۲۵/۲
۱۳۵۷-۵۸	۱۷۵۶۷۵	۵۴۲۴۸	۳۰/۸
۱۳۶۷-۶۸	۲۵۰۷۰۹	۷۱۸۲۲	۲۸/۶
۱۳۷۶-۷۷	۶۲۵۳۸۰	۲۳۸۶۸۷	۳۸/۲

ماخذ: کتاب آمار آموزش عالی ایران. سال تحصیلی ۱۳۷۶-۷۷

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و دگرگونی های فرهنگی که در سطح جامعه به وجود آمد و بعد از آن بسته شدن دانشگاه ها، افت چشمگیری در جمعیت دانشجویی به وجود آمد و این افت در بین زنان دانشجو بیشتر به چشم می خورد چون در بعضی رشته ها برای ورود آنان محدودیت هایی پدید آمد. البته بعد از بازگشایی دانشگاه ها، شاهد حضور بیشتر زنان بوده ایم. آمارهای موجود حکایت از رشد کمی زنان در دانشگاه ها دارد.

بطور مثال حضور زنان در سال ۱۳۶۲، ۴۲٪ و در سال ۱۳۸۰ به ۵۸٪ و در سال ۱۳۸۴ به ۶۲٪ افزایش یافت. (صمدپور، ۱۳۸۴)

نمودار ذیل درصد پذیرفته شدگان زن در دانشگاه ها بین سالهای ۱۳۳۸ تا ۱۳۷۹ نشان می دهد. همانطور که ملاحظه می شود از سال ۱۳۳۹ تا ۱۳۵۹ که به تعطیلی دانشگاه ها منجر شد، جمعیت زنان دانشجو قابل ملاحظه نیست. بعد از بازگشایی دانشگاه ها، جمعیت زنان نسبت به مردان در مراکز آموزش عالی رو به افزایش گذاشت و این روند عمدتاً مربوط به دوره های کاردانی و کارشناسی است. (ایرجی زاد، ۱۳۷۹: ۲۳)

نمودار ۱-۱- درصد جمعیت دانشجویان دختر در ۴۰ سال گذشته

۱-۴- تاریخچه آموزش عالی در ایران

نیازهای اجتماعی در جوامع جدید، انواع تازه تری از آموزش و پرورش را می‌طلبد. شیوه‌های زندگی در جامعه‌ای از نسلی به نسل دیگر تغییر شکل می‌یابد در نتیجه نسل‌هایی که در مدارس قدیم فقط ملزم به یادگیری، خواندن و نوشتن و حساب کردن بودند جای خود را به نسل‌هایی دادند که در جریان آموزش و پرورش عمومی و تخصصی قرار می‌گیرد. امروزه همگام با گسترش معرفت انسان در زمینه روان‌شناسی و رشته‌های علوم تربیتی و مشخص شدن هدف‌ها و آرمانهای اجتماعی، آموزش و پرورش وسیله‌ای برای بازسازی خود و جامعه تلقی می‌گردد.

اولین مدرسه به سبک اروپایی در ایران در عصر صفوی تأسیس گردید. سلطان محمد خداپسند صفوی برای ایجاد ارتباط کشور ایران و پرتغال در زمان فیلیپ دوم که حاکمیت کشورهای اسپانیا و پرتغال را بر عهده داشت تقاضای اعزام نماینده سیاسی نمود که در نتیجه کشیشی به نام موراس که به زبان فارسی آشنا بود به ایران آمد. این اولین گامی بود که در جهت توسعه و ترویج علوم اروپایی به وسیله کشیشان امریکایی و فرانسوی در ایران برداشته شد و راه نفوذ و معارف اروپایی در ایران بازتر شد (بحرالعلوم، ۱۳۷۷: ۱۵).

وجود مراکز آموزش عالی در ایران، رم، مصر و یونان پایه‌ای برای دانشگاه‌های اسلامی بود. دانشگاه بزرگ جندی‌شاپور از جمله این دانشگاه‌ها و نشانه‌ای از آشنایی ایرانیان با دانش و دانشگاه بود. ایرانیان از دیرباز با دانشگاه آشنایی داشته و ایران یکی از کانون‌های مهم علم و دانش در مشرق زمین بوده است. بعد از اسلام ایرانیان با بهره‌گیری از تعالیم عالی‌ه اسلامی و قرآنی توانستند به پیشرفتهای و موفقیت‌های چشمگیری در عرصه علوم و معارف گوناگون دست یابند و تا چندین قرن پرچمدار دانش در جهان باشند. آموزش در جهان اسلام با دعوت پیامبر گرامی اسلام (ص)، اولین معلم مسلمانان، از مسجد آغاز گردید. پیدایش مراکز علمی در اسلام